ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3449 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 4 ԱՊՐԻԼ 1883 — Ն. Տ. 16 ԱՊՐԻԼ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտիէ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա։
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ԱԱՌԱՒՕՏ

ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱԶ — ՀԱՆԱՊԱՀ ԶՕՐԵԱՑ — 30 ՓԱՐԱԶ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ։

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրոյ ճարտու ծախքը խմբագրատեղւոյն վրայ է։

Լրագրոյս վերարերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն խմբագիր Ցիսրէնին պիտի ուղղուի։

Կ. Պոլիս Բիզա փաչա եօզուշը, Շարգ Զարշըսը թիւ 33 Մասիսի դրասենեակը։

Հանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զտպուած նամակ, յօդուած, եւայլն եւս չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն. — Հեռագրական. — Ազգային լուրեր. — Թղթակցութիւնք (Երզնկա, Վան, Եւդոկիա). — Հայք ի Ռուսաստան. — Լիմիածնի միաբանութեան ներկայ դրութիւնը. — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 4 ԱՊՐԻԼ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ Ամարայի նախկին կառավարիչ Զէհկի էֆէնտի Քոսովայի կեդրոնական կառավարիչ անուանեցաւ։ Նիկոէ յի նախորդ կառավարիչ Քեամիլ պէյ Մազկերտի կառավարիչ անուանեցաւ։

—

Զեհ. Սուլթանը Պուքրէշի Օսմանեան դեսպան Սիւլէյման պէյին Պալայի աստիճան, Քոնսթիթիւսիոնել լրագրոյ Ա. խմբագրին Գ. կարգի Օսմանիէ, նոյն լրագրոյ ուրիշ երկու խմբագրաց Գ. կարգի Մէճիտիէ և Մէճմրիալ Տիբլոմաթիք լրագրոյն երկու խմբագրաց Գ. և Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշաններ տուաւ։

—

Լիբանանու կառավարչին ընտրութեան վրայ խորհրդակցելու համար դեսպանք այսօր Բ. Դուռը պիտի գումարուին։ Կ'ըսուի թէ Մերտիթաց գլուխ Բրէնք Պիպ Ցոտա փաչայի ընտրելիութեան խնդիրը խորհրդակցութեանց նիւթ պիտի լինի։

—

Աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչէ նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ Եպարքոս Բարձ. Սայիտ փաչայի հետ։

—

Կայսերական իշխէտին շոգենաւը՝ Պուլղարիոյ Ալէքսանդր իշխանն առնուլ բերելու համար երէկ իրիկուն վառնա գնաց։ Մայրաքաղաքիս դեսպանատանց Ա. Թարգմաններն իշխանը դիմաւորելու պիտի երթան յատուկ շոգենաւով, զոր Աւստրիական Լոյդի ընկերութիւնը՝ Պ. Քալիչէի հրամանաւ՝ անոնց տրամադրութեանը ներքեւ պիտի դնէ։ Սոֆիայէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ալէքսանդր իշխանը վառնա ուղեւորեր է արդէն։

—

Զեհ. Սուլթանին անձնական դանձուն նախարար Գաղդեան Վսեմ. Յակոբ էֆէնտիի նախագահութեամբ կազմեալ ելմտացոյցի յանձնախումբը քանի մ'օրէ ի վեր տասանորդական տրոց վարչութեան ելմտացոյցին քննութեամբը կ'զբաղէր։ Յանձնախումբը չընդունեց մէկեալ վարչութեան կողմէ իրեն ներկայացեալ հաշիւներն և բացատրութիւն խնդրեց քանի մը կէտերու վրայ, մանաւանդ տրոց հաւաքման նկատմամբ եղած ծախսուց վրայ, որք յոյժ համառօտիւ ցուցուած էին հաշիւներուն մէջ։ Հետեւապէս տասանորդական տրոց վարչութիւնը քանի մ'օրէ ի վեր նոր ելմտացոյց մը պատրաստելու կ'զբաղի, զոր ելմտացոյցի յանձնախումբին պիտի մատուցանէ։

—

Օսմ. պաշտօնատարաց ամսականներուն կանոնաւոր վճարման համար Բ. Դրան և Օսմ. կայսերական Պանքային միջեւ բացուած բանակցութիւնք կը շարունակեն։ Պանքան յանձն առած է ամսականաց յատկացեալ հասոյթներն ընդունիլ և ամսէ ամիս ճշդիւ վճարել տասականները։ Զրոյց եղաւ թէ Պանքան այս գործողութեան համար 0 օրն 5 քսիսիոն մը կը պահանջէ. այս լուրն անհիմն է. Պանքան՝ իր ներքին կանոնագրին համեմատ՝ թէ՛ դանձած և թէ՛ վճարած գումարներուն համար 0/0ին 1/2 կը պահանջէ, ինչպէս նաեւ փոխադարձաբար տոկոս։

—

Աւվերթայղը լրագիրը կ'իմանայ թէ դատական գործոց նախորդ նախարար Ֆէվզի փաշա երեք օր առաջ կայսերական պալատը կոչուեր է բացատրութիւն տալու համար իւր Թագվիմ-իլ-Էտվար անուն գրքին վրայ, որոյ օրինակները վերջին օրերս ոստիկանութեան կողմէ գրաւեցան։

—

Ոստիկանութիւնը Գասրմ-փաշայի մէջ գրամանենգաց խմբակ մ'երեւան հանեց։ Պիթլիզլի Բաշիա և Լազ Հասան անուամբ երկու թուրք Տրապիզոնի եկեղեցեաց մէկէն արծաթեայ անօթներ գողնալով մայրաքաղաքս բերած էին և գրամանենգութեան գործիքներ չնեղ տալով, կեղծ դրամ շինելու կ'զբաղէին։ Ոստիկանութիւնն խմանալով նախընթաց օրը կոխեց անոնց բնակարանն և գրամանենգութեան գործիքներ և կեղծ մէճիտիէներ գտաւ։ Ցիշեալ չարագործք ոստիկանութեան բանտը դրուած են։

—

Վաղբթ կ'իմանայ թէ Եանեայի կուսակալ Ասիմ փաշայի ջանից չընորհիւ Գարատաղի խնդրոյն նկատմամբ ծագած դժուարութիւնք հարթուելու վրայ են։

—

Բ. Դրան, Աւստրիոյ, Սերպիոյ և Պուլղարիոյ պատուիրակներն ի մօտոյ Վիէննայի մէջ ի խորհուրդ պիտի գումարուին և Թուրքոյ-Եւրոպական երկաթուղեաց միացման վերաբերեալ բրոթոքոլը պիտի ըստորագրեն։

—

Աֆրիկեան Տրիպոլսէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ, կ'ըսէ Վաղբթ, այն կողմերը կատաղեալ անդորրութիւն կը տիրէ. հետեւապէս յիշեալ դաւառին նկատմամբ օտարազգեաց ոմանց տարածած երկիւղալի լուրերն անհիմն են եղեր։

—

Զէման լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Լիբանանու ժողովուրդն՝ Հայազդի կառավարչի մ'անուանումը խնդրեր է Բ. Դռնէն։ Միւս կողմէ Էլ Թէգատիւմ լրագիրն անհաւանական կը համարի այս լուրն և կ'ըսէ թէ Լիբանանու ժողովուրդն այս կամ այն անձին կառավարիչ անուանումը չէ խնդրած։

—

Սպարապետ Ղազի Օսման փաշա անձնական տկարութեան պատճառաւ՝ քանի մ'օրէ ի վեր իւր պաշտօնատեղին չերթար։

—

Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական կէօչէր էֆէնտի, որ Գերմանիոյ մէջ զինուորական կրթութիւններ ընելու համար վեց չաբթուան արձակուրդ ստացած էր, դժբաղդաբար ուղեղային տենդէ բռնուելով հիւանդացաւ և այժմ մայրաքաղաքիս Գերմանական հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուի։

—

Վերջին օրերս կեդրոնական բանտին մէջ ծանրապէս վիրաւորեալ Ցոյն չարագործը մեռաւ։ Այս մարդը Մանոլ կը կոչուէր և քանի մ'ամիս առաջ Նէպոլոս լրագրին վրայ եղած յարձակման պարագլուխներէն մին էր։

—

Կ'ըսուի թէ Եգիպտոսի Անգլիական զօրաց հրամանատար Լորա Ուոլզլի՝ Լոնտոնի դքսին պիտի ընկերանայ, որ Ռուսաց կայսեր թագադրութեան մէջ զՆգլիա ներկայելու պաշտօն ունի։

—

Վալոնայի և Օթրանթոյի միջեւ գտնուած ընդծովեայ հեռագրական պարանին նորոգութիւններն աւարտած լինելով, մայրաքաղաքիս հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնը վերսկսան։

—

Նախընթաց առաւօտ Մարմարայի մէջ տիրող մէգին պատճառաւ Անգլիական շոգենաւ մը, որ Մարմարայէն մայրաքաղաքս կուգար, Գաղաթիւղի առջեւ խրեցաւ։

—

Ոստիկանութեան նախարարը՝ Սանտալ Պէգէսթէնի մէջ գործուած գողութեան հեղինակ՝ Սեդրակին դարանին մէջ գտնուած գոհարեղէնները քննելէ յետոյ տիրոջը յանձնել տուաւ։ Միայն 200-300 ոսկւոյ չափ գոհարեղէններ պակասեն, զորս Սեդրակ առած փախած է։ Վաղբթի շաբաթ աւուր տեղեկութեան հակառակ՝ գողը դեռ ոստիկանութեան ձեռքն ինկած չէ։

—

Այսրնէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Տէյրմէնտիրէ կոչուած գաւառակին մէջ նախընթաց օրն երկրաշարժի սաստիկ ցնցումներ զգացուեր են։

—

Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Դարատաղի կառավարութիւնը Տուկա կիրճին և Կըրահովայի և Նիքշիքի մէջ ամրութիւններ շինելու ձեռնարկած է։

—

Նուրի Օսմանիէի դամբարանէն արժէքաւոր նիւթեր գողցուած լինելով, դամբարանին պահպանը բանտարկեցաւ։

—

Միւշիր Սիւլէյման փաշա, որ վերջին Թուրքոյ-Ռուսական պատերազմին ժամանակ կարեւոր հրամանատարութեանց կոչուած, և յետոյ պատերազմական տանեմ մ'առջեւ դատուելով աստիճանազուրկ եղած և Պաղատա աքսորուած էր, վերջին օրերս վախճանեցաւ։

—

Պարսից Շահը Շերի Խուրշիտի Ա. պատուանշանը տուաւ Պիզմարք իշխանին կնոջ։

—

Կըսուի թէ հանդստեան թոշակաց մնտուկի վարչութեան քարտուղարներէն մին երկու հազար ղրուշի կեղծ մուրհակ մը շինելով մնտուկէն դրամ առած լինելուն համար ոստիկանութեան յանձնուեր է։

—

Ոստիկանական նախարարութիւնը չաբաթ օրը կեդրոնական բանտին բանտարկեալներէն 15ն խակէնտերունի կողմերն աքսորեց։

—

Կ'ըսուի թէ խափանեալ Ռուսիէ մ'Օրիան լրագրին վերստին հրատարակման արտօնութիւն տրուած է Կաղէթ մ'Օրիան անուամբ։

—

Եգիպտոսէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Տիկին Տըֆիրին ապրիլ 7ին Դահիրէէն մեկներ է ի Լոնտրա։ Պ. և Տիկին Ամթիւր Նեքոլսոն՝ Լորտ Տըֆիրինի որդւոյ հետ ապրիլ 12ին Դահիրէէն ճանբայ պիտի ելնէին մայրաքաղաքս գալու համար։ Իսկ Լորտ Տըֆիրին մայիս 10ին Դահիրէէն պիտի մեկնի Կ. Պոլիս գալու համար։

—

Պրուսայի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Պրուսայի և շրջակայից ծառերն, որք արդէն ծաղկած էին, վերջին օրերս տեղացող առատ ձիւնին և տիրող տարապայման ցուրտին պատճառաւ մեծապէս վնասուեր են։

—

Բ. Դրան դրագիրներէն միոյն Ա. Ռիչէ անուն սպասուհին՝ նախընթաց իրիկուն իւր տիրոջն արժէքաւոր նիւթերը պարունակող փոքր սնտուկը գողնալով փախաւ. սակայն ոստիկանութեան ջանից չնորհիւ բռնուեցաւ իւր քրոջը տանը մէջ։

—

Վաղբթ կ'ըսէ թէ Վեհ. Ուլթանն հրաման ըրած է որ այսուհետեւ հրատարակուելիք գրքերու և տետրակներու պարունակութեանց վրայ խիստ հսկողութիւն լինի, որպէս զի ժողովրդեան բարոյականին վնասող կամ մանաւանդ մասնաւոր դիտմանց ծառայող հատուածներ չպարունակեն։

—

Մաքսական կանոնագրին համեմատ՝ ցարդ վեց ամիս պայմանաժամ կը տրուէր փոխանցման (թըրանզիթ) յատկացեալ վաճառաց։ Վերջին օրերս մաքսատան վարչութեան կողմէ հրատարակեալ պաշտօնական ադդ մը կը ծանուցանէ թէ նախարարաց խորհրդոյ որոշմամբ յիշեալ վերամեալ պայմանաժամը մէկ տարուան հանուած է հետեւեալ վաճառաց համար. բամբակ, բուրդ, ափիոն, դխտոր, մահմուղիէ, գահրի, մետաքս, մորթ, կանեփ և շուշմայ։

—

Բեռդրոպուրկէն կը գրեն քորէսքոնտանս Բոլիթիք լրագրին թէ Պուլղարիոյ իշխանը՝ 12 պուլղարներէ բաղկացեալ պատուիրակութեան մը ուղեկցութեամբ՝ Մոսկուա պիտի երթայ։ Պուլղար պատուիրակութիւնը ծանրագին ընծայ մը պիտի տանի, որ ոսկեկէ շինուած այլաբանական արձանիկ մ'է և զՌուսիա կը ներկայացնէ իւր պաշտպան բազուկը Պուլղարիոյ վրայ տարածած։ Այս արձանն երկու հարիւր հազար ֆրանքի եղած է։ Իշխանն ասկէ զատ բեռդրոպուրկի ոսկերչաց յանձնարարեր է որ իւր հաստատած պատուանշանէն 500 հատ պատրաստեն, զորս Պուլղարիոյ անկախութեան աշխատող անձանց տալու դիտաւորութիւն ունի եղեր։

—

Կը մնայ դիտնալ թէ կայսերական կառավարութիւնն այդ պատուանշանները բաշխելու արտօնութիւն պիտի տա՞յ։

—

Շաբաթ աւուր Ֆար տիւ Պոսֆորի մէջ հետեւեալ հատուածը կը կարդանք.

«Հելլենացի հերակլէս Պ. Բանայի, զոր մեր ընթերցողք կը ճանչեն, կ'տպաչէ մեզ ծանուցանել թէ ինք անվերջանալի կերպիւ չկրնար սպասել Պ. Ցուպլիէի բարեյօժարութեան և թէ Պ. Ցուպլիէ ամեն դնացած տեղն իրեն դէմ խօսելու իրաւունք չունի ըսելով թէ Պ. Բանայի ըմբշամարտէն խոյս տալ կը ջանայ։

«Իբրև վերջին անդամ Հելլենացի Հերակլէսը կը ծանուցանէ իւր հակառակորդին թէ ինք անոր հետ չափուելու պատրաստ է թատրոնէն դուրս ամեն տեղ։ Թո՛ղ Պ. Ցուպլիէ երկու մարդ անուանէ ներկայ գտնուելու համար և թատրոնէն դուրս իւր ուզած տեղն որոշէ, ինչպէս նաեւ օրն ու ժամն և ինք պատրաստ է մրցելու։

Միայն թէ Պ. Ցուպլիէ աճապարէ, որովհետեւ Պ. Բանայի քանի մ'օրէն պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս»։

—

Ա. Զ Դ

Օսմանեան հանրային պարտուց թողեալ հասութից վարչութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ Սամսունի և Զարշամպայի ծըխախոտներուն տասանորդն աճուրդի դրուած է ի Սամսուն, և թէ առաջարկութիւնք մինչեւ ներկայ ապրիլ ամսոյ 18/30 պիտի ընդունուին։

Առաւել մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել թողեալ հասութից վարչութեան ի Կ. Պոլիս կամ՝ վեց անուղղակի տրոց Տեսչութեան (Ռուսումը սիլթէ նէզարէթի) ի Սամսուն։

Կ. Պոլիս, 2/14 ապրիլ 1883

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Փարիզ 14 ապրիլ.

Սայկոնէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Քորկարատոն մարտանաւին հրամանատարին պաշտօն տրուած է որպէս զի Հիւսէ երթալով հրաւիրէ Անանամիտաց կայսրն որ դաշնագրերը զործադրէ եւ միանգամայն ծանուցանէ անոր թէ հակառակ պարագային մէջ, խիստ միջոցներ պիտի գործածուին իրեն դէմ։

Լոնտրա 14 ապրիլ.

Թագուհին յառաջիկայ երեքշաբթի օրն Օզպորն պիտի երթայ։ Ճանբան Ն. վեհափառութեան կեանքն ամեն վտանգէ պաշտպանելու համար զգուշութեան միջոցներ ձեռք առնուեցան։

Հռոմ 14 ապրիլ.

Ս. Պաղը Պուլղարական եկեղեցւոյ համար երեք փոխանորդութիւն հաստատեց։

Առաջին փոխանորդն՝ արքեպիսկոպոս Տ. Նիկիւս՝ Կ. Պոլիս պիտի նստի։

Պերլին 16 ապրիլ.

Շըվըրէն մեծ դուքսն երէկ մեռաւ։

Լրագիրք վերստին կը յիշեն այն զրոյցը թէ Իտալիոյ թագաւորն այցելութիւն պիտի տայ Պերլինի արքունեաց։

Ռուսաց կայսեր թագադրութեան հանդէսին ծախսուց գումարն 2 միլիոն ռուպլի աւելցաւ։

Լոնտրա 16 ապրիլ.

Մորնինկ-բոսթ լրագիրն այսօր հաստատելով այն լուրը թէ թագուհին ի մօտոյ Օզպորն պիտի երթայ, կը յարէ. «Կը ցաւինք թէ թագուհին ծունկէն առած ճմլումին պատճառաւ՝ ոտքի վրայ կենալ կարզիլուի միշտ։»

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Հնդկաստանի անգլիական կառավարութիւնը ծանուցած է Աֆղանիստանի Էմիրին թէ ի դէպ չէ այս տարի ուղեւորութիւն մ'ընել ի Կալկիմա, եւ թէ լաւ եւս է յետաձգել զայն։

Լոնտրայի լրագիրք ոմանք այսօր հեռագիր կը հրատարակեն, որք Աւըստրիոյ, Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ կնքեալ բացորոշ դաշնակցութեան մը գոյութիւնը կը հաստատեն։

Թայմզ կը հաւատայ թէ այս երեակ դաշնակցութեան տեւողութիւնն եօթն տարի որոշուած է։ Անգլիական մամուլն ընդհանրապէս հաւանութիւն կուտայ այս դաշնակցութեան, զոր խաղաղութեան համար երաշխաւորութիւն մը կը համարի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային ժողովն այսօր գումարեցաւ ժամ 4ին, ի ներկայութեան 23 երեսփոխանաց, որոց վրայ յետոյ աւելցան մի քանի երեսփոխանք։ Այսչափ թուոյ ներկայութեամբ նիստ կազմելու թէ չկազմելու մասին վիճաբանութենէ մը յետոյ, ուրուրեցաւ կազմել։ Ուսաի, ուրբաթ աւուր կաթողիկոսական խնդրոյն վիճաբանութիւնն շարունակուեցաւ. կարեւոր բանախօսութիւնք եղան, և ժամն 5 1/2ն անցած էր, երբ վիճաբանութիւնը կը շարունակէր։ Ընդարձակագոյն տեղեկութիւնք մեր վաղուան թուով։

—

Տրապիզոնէն Դեր. Օրմանեանի կողմանէ Ազգ. Պատրիարքարան զարնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Դեր. Օրմանեան ուրբաթ օր Տըրապիզոնէն մեկնած ըլլալով, այսօր կամ վաղը մայրաքաղաքս կը հասնի։

—

Քանի մը շաբաթ առաջ Էջմիածնի Սինոդը Պատրիարքարան ծանուցած էր թէ Պ. Աբրահամ Ա. Այվազեանի Էջմիածին տարած և ընդունուած ինը պատանիներէն 3ը զանազան հիւանդութեանց ենթակայ լինելով, հիւանդանոց դրուած են, և թէ ոսոնք ձեմարանի մէջ ուսման պարապելու կարողութիւն չունենալով, Ցաճկատան վերադարձնել հարկ է. և կը հրաւիրէր Պատրիարքարանն որ անոնց ծնողաց տեղեկութիւն տայ։

Ազգ. Պատրիարքարանն ալ հինգ պատանեաց ծնողները հրաւիրելով, վերոյիշեալ տեղեկութիւններն հաղորդեց։ Ծնողք որոշեցին յատուկ անձ մը ղրկել Էջմիածին իրենց զաւակները Պոլիս բերելու համար։

Այս անձը ճանբայ պիտի ելնէ այսօր։

—

Կը յիշեն ընթերցողք թէ Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն ժամկոչներէն մին՝ Մշեցի Մկրտիչ, վարժարանին կից տան մէջ կրակ ձգած լինելու ամբաստանութեամբ, որոյ պատիժը մահուան դատապարտութիւն է, 6-7 ամսէ ի վեր բանտարկուած էր։

Կը լսենք թէ շաբաթ օր յիշեալ ժամկոչին դատաստանը տեսնուեր է Կ. Պոլսոյ Եղեռնադատ ատենին առջեւ, և ամբաստանելոյն փոխանորդ Յովհաննէս էֆէնտի Մարգարեան ազգային փաստաբանը ճարտար և զօրաւոր կերպիւ պաշտպաներ է զՄկրտիչ և յաջողեր է անոր անմեղութիւնը հաստատելով բանտէն արձակել։

—

Շաբաթ զիշեր արտասովոր շքեղութեամբ և կանոնաւորութեամբ տեղի ունեցաւ, ի Նպաստ Թիզանու Ուսումնասիրաց ընկերութեան տրուած թատերական ներկայացումն։

Օսմանիէ թատրոնն լցուած էին հոծ բազմութիւն մը և 4-5 ընտանիք (մինչև յայսօր ընտանիք եկած չէր սոյն թատրոնն իսլամ թաղի մէջ գտնուելունհամար) որք խիստ գոհ և ուրախ մեկնեցան, շնորհակալ լինելով Պատ. Յանձնախմբին ամեն կերպով տարած ջանքէն, որոյ շնորհիւ 40-50 ոսկի դուռ շահ մը դասյացաւ ընկերութեան։

Խաղը խիստ բարոյալից էր։

Այն այրերը, որք իրենց տուսնոց նկատմամբ չափազանց կասկածոտութիւն կը տածեն, սոյն ներկայացման մէջ պիտի տեսնէին պատանաչ կնոջ մը անմեղութիւնն, և հուսկ ուրեմն սիրոյ վրայ տարած յաղթանակը։

Արարուածոց մէջ՝ մերթ ընդ մերթ ծափեր կ'որոտային ի պատիւ և ի քաջալերս ճարտար դերակատարաց, մանաւանդ դերասանապետ Մանկեան էֆէնտիի։

Ներկայացման ծանուցագրէն դուրս՝ պաշտպան Յանձնախումբն ուղեց պատուել ժողովուրդը դուսաներգութեամբ մը։

Այս երգեցողութիւնն որ հանրութեան ճաշակին քաջալերմամբ «Էլ էման»ն է, աշխոյժախառն փութաց երգել Պ. Տ. Սանճաղ՝ կատակախաղը ներկայացուելէ առաջ, և հանդիսականք բուռն ծափահարութեամբ և համակրական ցոյցերով կրկնութիւն պահանջեցին։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ԲԱՐՋՐ ՀԱՑՈՑ

—=—

(Պատմական Թղթակցութիւն մը)

Երզնկա, 20 մարտ.

Մեր նախորդ նամակին եզրակացութիւնն էր, թէ ներկային տըգիտութիւնը կամ բարուց զեղծումն է դուռն ամենայն չարեաց և մանաւանդ պատճառ նոր սերնդեան ալ վատթարանալուն. վասն զի մեր մատաղներամ՝ զաւակունք փրկութեան երկու միջոց ունին. դպրոց և զիրենք շրջապատող ծնողաց կենդանի օրինակ։ Արդ՝ քանի որ այս երկու միջոցներն ալ ծնողաց կամաց տակ կամ՝ վարմանց մէջ կեդրոնացեալ են, ուրեմն բարւոքումը նախ ներկայէն՝ ծնողքներէն սկսելու է, որ աներկբայ լինիք յաջողութեան. Ազգային իշխանութեանց և մասնաւորական ընկերութեանց ձեռամբ մատուցուած ամեն խնամք և զոհողութիւնք՝ որ ուղղուած լինին դէպի մանկութիւն, ու չէ թէ դէպի ծնողք, խիստ քիչ և խիստ ալ ուշ կրնան պտղաբերել, եթէ պատճառած վնասներն ալ ի հաշիւ չառնումք, վնասներ՝ որք անտարակոյս յառաջ կրնան գալ ձրի կըրթութիւնէ մը, որ մէջ ծնողք ո՛չ նիւթապէս և ո՛չ բարոյապէս մասն ունին, այսինքն ո՛չ ինքնօգնութեան զարթուն ոգի մը և ոչ ալ ներքին գիտակցութեան նշոյլ մը չտեսնելիք իրենց վրայ։ Ծնողք այդ մարդասիրական հոգածութեան այնպէս կը նային, ինչպէս մուրիկը ինքնաբերաբար մատուցուած հացի սակաւին. վասն զի գէթ իւր կողմանէ հայցելու մղում մը կամ՝ աղերս մը չլինելով, տրուած ողորմութիւնն անարժան կը համարի երախտագիտութեան, կամ՝ անտարբեր աչօք կը նայի բարերարին վեհանձն դիմութեան։ Ինչ որ ձրի է, արժէք չունի՝ մանաւանդ ռամկին համար։

* * *

Ռամկութիւնը՝ որ իդէական բարձրութեան մը մէջ չապրիր, որ կրօնի և բարոյական ճշմարտութեանց հայեցողական նրբին դաղափարներու ճաշակը չունի, այլ ամեն բանի արտաքին կեղևը շօշափելու ընդունակ և սովոր է, այդ ռամկութիւնն ամեն խնդրոց մէջ նիւթը միայն կը դիտէ, թանձրացեալ շահուն ձգողական սլաքովը կը դառնայ, հոդ չէ թէ այդ շահը հնչուն մետաղ կամ՝ անձայն առարկայ լինի։ Գաւառաց մեր մէջ դըպրոցական գործին անյաջողութեան առաջին պատճառն է այս։ Օրինակով մը բացատրենք. առաջնորդին կամ՝ մի հանճարեղ անձի փայլուն յորդորներով և աղդու խրատներով թաղի կամ գիւղի մը մէջ կը բացուի մի վարժարան։ Ժողովուրդն այն յոյսն ունի թէ մի տարուան շրջանի բոլորած, ուսումը իրեն սակաւ պիտի տայ անտարակոյս, ինչպէս որ տարի մ՚առաջ գնած կովը այսօր կաթ կուտայ։ «Գիտութիւնը գանձ է» սովորական առածն այսպէս յանձուկ միտս ըմբռնելով, երբ իւր համոզման ժամակէտը հանի և իւր յոյսն իրականութեան տեղ տուտ պատրանաց հանդիպի, խլկոյն դպրոցը կը կորուսանէ իւր կըշիռ, և կը մնայ փակուած իւր ընթացքի առաջին քառորդին մէջ։ Երբէք երբէք ալ ոչինչ յոյզ մը, մասնաւորաց կրից ընդհարում մը, իրար չքաշող եսականութեանց սին հոսանք մը, որ միայն ազդային շրջանի մէջ տիտանական խրոխտութեան մը կը հասնի, մասնաւորէն ընդոստ կ՚ելնեն ընդհանուրին, և զիրար ապատակելու համար՝ վարժարանը կ՚ապատակեն։

* *

Մեր մէջ տիրող այս երկու մոլութիւնք, շահադիտական կրթասիրութիւն և մի կայծով բորբքող անմիաբանութիւն, ամեն ազդօգուտ ձեռնարկի տեւականութիւնն անկարելի ըրած են և պիտի ընեն։ Մխիթարեանք, և Ճիզուիթք, որ իրենց գործին մարդերն են, խիստ փորձառու են այս ըսածիս. ուստի այնպիսի ընթացք մը բռնած են այժմ Հայաստանի մէջ, մանաւանդ Մխիթարեանք, որ եթէ օտարականներ և կրօնական նոր բրբէանոթ մը գործիչները չլինէին, քառորդ դար մը բաւական էր նոցա ջանից լիուլի յաջողութեան, և Հայք այժմ քաղաքակրթութեան լուսաղոն ասպարէզին մէջ մնած էին։ Սակայն որովհետեւ սերմնացանք օտար, նըպատակն ոչ անկեղծ, գործուած բարիքը մանուածապատ և պտուտակաւոր են, չիրագործուեցաւ այն՝ ինչով որ այսօր զիրենք զրկող մարդասէր ժողովրդոց առջեւ կը պարծին խնամով պատրաստուած տեղեկագիրներով։ Սակայն և այնպէս, հակառակ ամեն դժուարութեանց, քիչ թէ շատ կը յաջողին իրենց վարձկան որսին մէջ աւելի քան զմեզ, որ մեր բուն պարտաց անկեղծ կատարման մէջ կը կասինք։ Պատճառ — վասն զի մեզմէ լաւ հասկացած են մեր ժողովուրդի հակամիտութիւնքը և նորա մէջ յաջողելու գաղտնիքը։

* * *

Միսիոնարաց, ինչպէս նաեւ ամեն դաղափարական առաքելութեանց միակ նշանաբանն եղած է. «Նախ ծնողք, և ապա ծնունդք ինքնին»։ Հօրը հաւատքը բաւական է անխելահաս երախային մը կըրտութեանը, և անհաւատ կին մը սուրբ է իւր հաւատացեալ ամուսնովը. զի երբ բուն հովին առջեւ ծռի ծառի կոճղը. ճիւղերը իրմէն առաջ գետինը համբուրած կը լինին։ Այդ որսորդք քաջ գիտնալով Հայոց անմիաբան հակամտութիւնը, գտած են վարձկան Հայ թափառիկներ, որք ունին պարտականներու մէջ աշխարհաբար Ս. Գիրքեր, և իրենց գործին վերաբերեալ ուրիշ ածան կամ ձրի տետրակներ։ Սոքա թուտակօրէն ժամերով անգիր կրնան ըսել այն բանը՝ որ նպաստաւոր է իրենց պաշտած դաղափարին։ Հրահանգեալ խոնարհներ, և սահմանափակ հեզեր, ուր որ երթան, առաքելական խեղճութիւն մը կը ցուցունեն։ Եւ ահա յանկարծ մի պորտաբոյծ դըժգոհ Հայ՝ որ կրից ներդործութեան տակ իւր ոչինչէն սկսեալ կ՚ուրանայ ամեն ինչ որ ազդային է, կը հանդիպի այդ պարզեալ եղբարներու կամուղ խօսքերուն, որք զայրացեալ չերմեռանդութիւն մը գայթակղեցնելու միակ ոսկեղօծ դեղահատիկներն են. այսպէս ընտանիքի գլխաւորը բռնուածին պէս՝ մնացեալ բոլոր անդամներն ինքնին թակարդին մէջն են։

Ուրեմն երկու կէտ կայ արժանի մեծագոյն ուշադրութեան։ Ա. Մենք կարող ենք շահադիտական կրթութիւն մը ծաւալել, այնպէս որ կարճ միջոցի մէջ իւր շօշափելի արդիւնքն երեւի, և ժողովուրդը նիւթապէս համոզուելով սկսի կարեւորութիւն տալ դաստիարակութեան։ — Ոչ, մենք այդ միջոցները չունինք, մեր լուսածաւալ ընկերութեանց պ-ՏՏն խիստ նիհար է, և ժողովուրդը նիւթապէս չը կրնար հրապուրել։ Նորա բացած վարժարանաց մէջ, բաղդատաբար օտարաց՝ ո՛չ գոհացուցիչ լեզուագիտութիւն կայ, ո՛չ ալ ոսկի արտադրող գիտութիւններէն մին, ինչպէս բնաղիտութիւն, երկրագործութիւն, մանաւանդ բժշկութիւն, որուն մեծ կշիռ տուած են միսիոնարք իրենց դպրոցներուն մէջ։ Զուտ նախնական դաստիարակութիւն մը արդարեւ խիստ օգտակար և անհրաժեշտ է ամենէն առաջ մեր գաւառացի նոր սերնդեան. սակայն երբ բուն տեղւոյն վրայ ոյժ և օժանդակութիւն չստանայ, տկար է միշտ և ենթակայ վայրկենէ վայրկեան դեղեւելու և կ՚ասելու։ Պարահանդէսներու և դուշակեալ մարդասիրական նպաստներու վերայ ձեւուած Պլանէ մը, եղեգէ մ՚աւելի երերուն և դիւրափլոելի է։ Աստիճանաբար տեղացին մասնակցելու է։ Բ. Մենք կարող ենք կրօնի կամ բարոյականութեան միջոցաւ կրթութեան սէր և համբերատար զոհողութիւն մը ներշնչել ժողովրդեան, որպէս զի նա իւր չորաբեկն օտարին իւղտա պատուին հետ փոխանակելու շլացումը չունենալով՝ արդիւնքն ապագային քաղելու ընդարձակ յուսով մը տոգորի։ Այո՛, կրնանք, եթէ կամքու ջանք չպակասին։ Այն եղանակ, որով օտարք կը յաջողին մեր մէջ, տարակոյս չվերցնող դիւրութիւն մ՚ունի մեզ համար՝ քանի որ կրօնի և ազդային աւանդութեանց այլ և այլ նուիրական կապեր մեր գործիչներն աւելի կը մերձեցնեն դաստիարակելի ժողովրդեան։

* *

Ինչ կարելի է սպասել ժողովրդէ մը, որ փոքրիկ մի մասն բացառելով, մնացեալ մեծագոյն հոծութիւն՝ երկու ՏՏասակար համոզմանց մէջ նախապաշարեալ է։ Կէս լուսաւորեալ դաս մը, իրր ֆոմէոլէոր աշխարհաքաղաքացիութեան սիրահար, իւր հաճոյքէն քայլ մ՚անգին չանցնիր, Միւս կէսն առ տգիտութեան ազդային պարտուց և իրաւանց, յանուն ազդին վճարած հինգ փարան իբր տուգանք կամ ինչպէս իրենք կ՚ըսեն կրծոտ կը նկատէ։ Եւ ով հասկացուցեր է իրեն թէ ուսման, ազդային պիտոյից և այլ նըպատակաց համար տուածը չէ թէ դատարկապորտներ սնուցանելու բռնի հարկ մը, այլ իւր կենաց գոյութեան երաշխիք մ՚է։ Մեր թէ գիւղերու և թէ քաղաքաց ամենայեռին քահանայն՝ քանի որ կարող է եկեղեցւոյն գրաբար ընթերցուածին կարդալ ու չհասկանալ, (որ մէջ է արդէն մեր ժողովրդեան դրատեաց և անընթերցասէր լինելու և բարոյապէս ընկնելու դաղտնիքը), նոյն քահանայն ամենամեծ դիւրութեամբ պիտի կարողանայ կարդալ աշխարհաբարն և հասկանալ։ 200 դահեկան ամսաթոշակ մը ստանալու փոխարարար տենչով՝ անդրադէտ Հայ մը վեց ամիս Միսիոնարի մը քով աշխարհաբար Ս. Գիրքը թղթատելով՝ կը լինի քարոզիչ. իսկ մեր 40 տարի շարունակ աւետարանի, ճաշոցի, ժամագրքի, սաղմոսի և նարեկի ընթերցման պարապող և սոցա շատ մը կտորներն ալ անգիր ըսող ալեւոր և փորձառու երէցը բերանակապ կը մնայ նորա վեցամեայ հացալենդիր աշխատութեան առջեւ։ Սոյնպէս է և ժողովուրդը, որ իբր կրօնական ազդ, դարերէ ի վեր միշտ իւր հաւատին զոհը լինելով հանդերձ, իւր եկեղեցւոյն բուն ոգւոյն անտեղեակ մնացած է։ Եթէ կուզուի որ ընթերցասէր լինի Հայը, ընթերցումն իւր պաշտելի աւարկային՝ կրօնին հետ կցելով ներկայացնելու է նմա. և ահա այն ատեն ապահով եղիք թէ տկլոր և աղքատ գաւառացին իւր չապիկը կը ծախէ և կընդգրկէ դայն։ Մեր այլուրեքնք ընթերցման մեծ դիւրութիւն կ՚ընծայեն. 80 տարեկան ծերն ալ մէկ ամսոյ մէջ կարող է ընտելանալ և կարդալ, ինչպէս որ տեսայ մի Քղեցի ալեւոր, սակայն ափսոս որ բողոքական լինելէ ետք ուսած էր։

* *

Աւասիկ դարմաններ որք իմ՝ թուկար մտացս յարմար և իրենց գործադրութեամբն ալ դիւրամատոյց երեւցած են։

Ա. Նախ Ս. Գիրքը և ապա մեր սրբազան նախնեաց բոլոր հաստատիր դրքերն անմիջապէս աշխարհաբարի վերածել։ Ս. Գիրքը կարդալն ամեն Հայու պարտաւորիչ հրատարակել նոյն իսկ եկեղեցւոյ բեմէն։ Ընտասողն եկեղեցական օրինօք, տանեբեց քահանային միջոցաւ անհաւատ լինելու չտալ մեզանոր համարել, արուի թէ խպ՝ իբր նուիրական պարտաւորութիւն ճանչցնել զայս հրաման։

Բ. Դիւղի թէ քաղաքի քահանայից և ուսուցչաց ազդու ջատուէրներ ղրկել որ կիրակնօրեայ իրերավարժ ժողովումներ հաստատեն, տգէտներն ուսուցանեն, կարողներուն ընթեռնուլ տալով՝ իրենց կողմէ ալ առանց պերճախօսութեան սեթեւեւթի նայելու, պարզ խօսքերով բացատրեն դրքերն և բարոյականի յորդորներ տան։

Գ. Հայաստանի իւրաքանչիւր գաւառ «տարեշրջանի շրջանաներու» բաժնել։ Մէն մի շրջանակի համար բանիւրուն, պարկեշտ, անկեղծ և անձնուրաց ազատ-քարոզիչներ կարգել, որոց գործը լինի ջջիկ գիւղ գիւղ ժողովրդի նիւթական և բարոյական դասերն ուսումնասիրել, քննել ընտանեկան, ազդային, ընկերական և կրթական կացութիւն, սին վէճերը դադրեցնել. միաբան գործակցութեան, կրօնի, ազդի հայրենեաց և այլ օգտակար դաղափարներու ծանօթացնել, ի մի բան, թէ՛ կեդրոնին և թէ՛ պահանջած դաւառին վարչութեանց հսկող աչքը դառնալ։ Ինչպէս ըսած էի արդէն, առաջնորդք իրաւ քաղաքաց միայն կը վերաբերին, և անկարելի ալ է որ նոքա կարողանան յիշեալ պահանջները գոհացնել, վասն զի արդէն իրենց զբաղմունքը ալ շատ են քաղաքի մէջ, եթէ իրաւունք ցաւերուն, թէ չէ՝ կորած դերդաստաններու մնայորդներն էլ անպատճառ կ՚ոչնչանան։ Կ՚սպասենք դուրսէն լինելիք օգնութեանց. կը յուսանք որ բնական ազատի մը զոհ գնացողներու ապիոգորմ ապաղաղն արձագանք կը գտնէ իրենց հեռաւոր եղբարց սրտերու մէջ։ Կը կարծենք որ մեր յոյսը չխաբեր մեզ։ Նայինք։

Ծանուցեալ արկածն այժմ էլ հետաքրքիր ուղեւորի առաջ կը ներկայացնէ շատ հետաքրքրական և եղերական տեսարան։ Ահագին ձեան կոյտ մը՝ որ կը հանի մինչեւ 25—30 կանգուն բարձրութեան՝ ծածկած է ընդարձակ տարածութիւն մը։ Զիւնի հետ խառն կը գտնուին նաեւ ծառերու մեծամեծ կոճղեր, բազմաթիւ մեծ և փոքր ծառեր, ահագին մեծութեամբ քարեր, մի խօսքով այն ամեն բաները՝ զորս ձեան հիւսն փուլ եկած ժամանակը գտած է ճանրու վրայ։ Մեռնողներէն 24 անձանց և սատկած կենդանիներու դիակները տակաւին թաղուած կը մնան ձեան ներքև, վասն զի անհնարին եղած է ահագին ձեան կոյտը ճեղքելով դուրս հանել։ Կանգուն մնացած տուներու պատերը տակաւին ծեփուած կը մնան թանձրը ձիւնով։ Կը կարծուի որ ձիւնը թաղի մէջ հաղիւ կը հալուի յունիսին, այսինքն երբ մեր լերանց ձիւները կը հալուին։ Ցարափոխիկ հիւանդութիւնը կը վախցուի եթէ դիակները մինչեւ այն օր տակաւին ձեան ներքև կը մնան. կարեւոր է որ տեղական կառավարութիւնը և Ս. Կաթողիկոսը՝ որ տակաւին Շատախ կը գտնուի՝ այս մասին ուշք դարձնեն։ Ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, 32 տուն, 3 ջրաղաց և 17 կրպակ քիչ կամ՝ շատ խախտուած են՝ թէ՛ ձեան հիւսը փուլ եկած ժամանակ նորա պատճառած սաստիկ հովէն և թէ՛ ձեան նոցա հիմերը զարնելէն։ Կը յուսանք որ կայսերական բարեխնամ կառավարութիւնը, դժուարով ՇՏասելոց անմիխիթար դրութեան վրայ, քանի մը տարուան հարկը կը շնորհէ խեղճերուն։

Պատրիարքական Դեր. փոխանորդ Հայրն աղքատիկ գիւղի մը դպրոցին նուիրուելու համար «Գաւառական Լոյսի» մի օրինակը կը խրկէր այս տեղ. այդ թերթը Շատախի դպրոցին յատկացուած լինելով՝ Շատախցիք կը խնդրեն ինձմէ իրենց կոչմանէ հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնել Դեր. փոխանորդ Հօր։

* * *

Նահանգային կրթական (մէարիֆ) ժողովն նորէն սկսած է դործել, թէեւ իրենց նախագահն (կրթական տեսուչն) ամսականները չստանալուն համար հրաժարական տուած լինի։ Կրթական ժողովն կը բաղկանայ երեք Հայ և երեք Թուրք անդամներէ, որոնք մեծաւ մասամբ՝ մանաւանդ Հայ անդամներն՝ դրեթէ երբէք ներկայ եղած չեն ժողովի նիստերուն, և կարծեմ մեղադրելի չեն, քանի որ իրենք՝ հաղիւ ստորագրութիւն մը դնելու կարող անձանօթ են դպրոցական դործին, և մանաւանդ որ իրենց անձեռնհասութիւնը Վսեմ. կուսակալին անդամ յայտարարած էին երբ նա պաշտօնի կը կոչէր զիրենք։ Զարմանալի չէ, այս տեսակ անյարմար պաշտօնաբաշխութիւնները մեր յաճախ տեսած բաներն են։ Բայց կրթական ժողովի հայ անդամներն որչափ որ կրթական դործին անծանօթ, եթէ դոնէ ծանօթ լինէին իրենց ազդային պարտաւորութեանց, կրնային նորէն օգտակար լինել, կրնային դէթ ժողովի քաջերուն առաջնորդել և չթողուլ որ նա իւր սխալ քայլերով մեր ազդային շահեր չջնջէր, մեր պահմանադրական իրաւունքներն անգիտութեամբ ոտնակոխ անէր։ Դըժբաղդաբար հայ անդամներն այդ մասին ալ չեն կարողացած օգտակար լինել և ի հարկէ չեն կրնար, մինչդեռ իրենք ժողովին նիստերուն ներկայ չեն դտնուիր։

Այս օրերս կրթական տեսչութիւնը թաղերու հոգեբարձները և դեղերու դոգեբարները նորէն կոչեց և պատուիրեց որ իրենց թաղերու կամ գիւղերու դպրոցաց վերաբերութեամբ մանրամասն տեղեկագիր բերեն, նշանակելով դպրոց յաճախող և չյաճախող աղջոց թիւը, տարիքը, ասոիճանը, դպրոց չերթալու պատճառները և այլ մանրամասնները։ Կը կարծուի որ պ... հանջուած տեղեկագիրներն ստ... նալէ յետոյ կրթական ժողովը պ... տի ձեռնարկէ գործադրել Սկզ... տիոյ կուսակալին առաջարկած նախարարաց խորհրդէն ընդունուած դրութիւնը՝ զոր հանրային կրթութեան նախարարութիւնը բոլոր գաւառաց կուսակալներուն յանձնարարած էր։ Այս տեղ կայ դիտելիք արժանի պարագայ մը։ Մայրաքաղաքի մէջն իսկ, երբ հանրային կրթութեան նախարարութիւնը բոլոր Հայոց դպրոցներու մասին տեղեկութիւններ ստանալու պէտք կ՚... նեմայ, ա՛յ թէ զանազան թաղերու Մուխթարներուն, այլ ուղղակի... բիարքարանին կը դիմէ, բայց տեղ ան կրկին անգամ կը լինի կրթական տեսչութիւնը՝ փոխանակ կեդրոնին հետեւելով՝ Առաջնորդարանին դիմելու, կը դիմէ Մուխթարներուն և Միւտիրներուն, որոնք ամենամեծ մասամբ անգրագետ մարդիկ են։ Ուրեմն ի... ունիք հետեւցնելու որ կրթական տեսչութիւնն անծանօթ մեր սահմանադրական կանոնաց... այս պատճառաւ հարկ կը տեսնի... ինք որ իւր հայ անդամներն... առաջնորդէին նորա քայլերուն։

Դուք ի հարկէ չէք մոռացած նախորդ տարուան մայիսին կրթական ժողովի առաջարկութիւնը կուսակալ Վսեմ. Հասան փաշան և թիւրք երեւելիներէն դումա... մի ժողով, որի մէջ որոշուեր... հաստատել կրթական տուրք մ... նորա հասոյթով բանալ մի քաղաքային վարժարան։ Որոշումը ժամանակին բաւական աղ... բարձրացուց, առանց հետեւանքներ ցնցելու։ Բայց ա... կ՚երեւի որ կրթական նախարարութենէն հասած հրահանգ... վրայ, կրթական տեսչութիւնն... ոչած է գործադրել զայն, թ... իւր յաջողութիւնը տարակուսելի... լինի։ Որոշումն՝ որպէս ժամանակ... գրած եմ՝ Ձեզ, բոլոր մասամբ... և նման է Տրապիզոնի կուսակալ Վսեմ. Սբրրի փաշայի որոշման... կը ծանուցանէր մեր Տրապիզոնի Պատ. պաշտօնակիցն։ Կ՚երեւի... կրթական նախարարութենէն... հաղորդուած է կրթական տուրք... քաղաքային դպրոցներ հիմնելու... մասին։ Կը յուսանք որ այս կրթական վերանորոգութիւններն... զանակաւ կը գործադրուին... ւաստարութիւնը կը յարգուի... ոք իւր իրաւունքներն և յաջ... ոանակոխ տեսնելով առիթ չտ... նար վշտանալու։

Կրթական տեսչութիւնը նախ... շարթուն իւր մօտ կոչեց նախ... գլոյս օտարաքաղաքացի պանդ... ուսուցիչներն և վկայականներ... ցուց։ Զննեցողներն որոշեցին... մանաժամ մը ստացան կամ կ... կանոնին բերել տալու և կամ... սուցչութիւն ընելէ դադրեցուցին... մար։ Պ. փորթուգալեանցին... ամիս ժամանակ տրուած է և... պառնալիք եղած է իւր դպրոցը... փակելու՝ եթէ մինչեւ այն օր... բերեն բերել տալ իւր վկայագիրը... Պ. փորթուգալեանց կարծեմ՝ Ուսումնական խորհուրդին դիմէ։

* * *

Ազդային դպրոցական գործ... անշարժ կը մնայ։ Արդէն գ... եմ որ Ուսումնական խորհուրդ... հրաժարած է։ Նախորդ շաբաթ... Քաղաքական ժողովն հրաւիրեց... զայն նորէն իւր պաշտօնը ստանալու, սակայն խորհուրդը մերժեց՝ յանձնարարելով որ իրենց... խարէն ուրիշները կոչէ պաշտ... որոնք ամբարտաւանութեան... կարող են խոնարհուիլ։ Իրաւ... ծիքով, թողունք որ արդէն... հաւ անձինք չկան, քաղ... պիտի չկարողանայ ուրիշ... խորհուրդ մը կազմելու յոյս... քանի որ պաշտօնի վրայ կը... բահանայ Գիւնէչեանց, որ... ժարեալ խորհուրդի դէմ ընթ... լուն համար պաշտօնանկ եղաւ։

Պ. փորթուգալեանցին ընդ... նուր տեսչութեան պաշտօնէն... պալելու ճանչցած ժէշտ հարկ... ռաջ մեր Պ. ուսուցիչները կ... էին «վարժապետական միութիւն» մը, որ ցարդ կը շարունակ... կաղմակերպեալ մարդ... կերպարանն ստանալով։

կիւրակէ աւարտեցաւ կանոնագրութեան խմբագրութիւնն, որի հաճախն «Վարժ. միութեան» նպատակն է դպրոցները միօրինակ ուղղութեան վերածել, ուսուցանելու արուեստը մշակել գլխաւորապէս մանկավարժական թերթերու օգնութեամբ և ուսուցչաց նիւթական շահերու վրայ հոգալ։ «Վարժ. միութիւնն» համակրելի է եթէ իրօք այս է իւր իսկական նպատակը. բայց դժբաղդաբար իւր ծագման պարագայներն և արտաքին այլ և այլ նշաններն հակառակը կը վկայեն։ Կազմելով «Վարժ. միութիւնը» ուսուցչաց իսկական նպատակն է անպատրաստ չգտնուիլ եթէ իւրենց շահերն ոևէ ժամանակ վտանգի ենթարկուին։ Եթէ այսպէս չլիներ, ի հարկէ բոլոր ուսուցիչներն անխտիր պիտի հրաւիրուէին իրենց միութեան անդամակցելու. քանի որ այսպէս չեն արած, քանի որ իրենց միութենէն դուրս թողած են գլխաւորապէս օտարաքաղաքացի կարողագոյն ուսուցիչներն՝ որոնք յաջողապէս կըրնային իրենց քայլերուն առաջնորդել։ Ոչոց խորհուրդներէն կրնային պատշաճապէս օգտուիլ։ Ցոյց կը տան որ անկեղծ չեն, ցոյց կը տան որ ինչպէս իրենց միութեան ծագումն, նոյնպէս նպատակն արդիւնք է շարամտութեան . . . ։

* *

Դուք կը յիշէք որ անցեալ տարուան նամակներէս մէկն միջոցաւ ծանուցած էի որ յունվար ամսոյ պիտի սկսի հրատարակուիլ «Վանի Գութան» ամսագիր՝ Պ. Փորթուգալեանցի խմբագրութեամբ և Կ. Պոլսոյ տպագրութեամբ։ Խմբագրութիւն իւր մտադրութիւնն ի գործ դնել չկարողացաւ, որովհետեւ իր դէմ ունեցաւ արգելքներ՝ որոց կը յուսայ յաղթել և մօտ օրէն ձեռնարկել ամսագրի հրատարակութեան։ Պ. Փորթուգալեանց խընդրագիր մը մատուցած է կրթական (Մէարիֆ) ժողովին՝ խնդրելով որ արտօնութիւն տրուի իրեն Վանի մէջ հրատարակելու մի ամսագիր. խնդիրը Վարչական (Խարբէյի) ժողովին ներկայացած է այժմ, որ կը յուսացուի թէ պիտի տայ խընդրուած արտօնութիւն։ Եթէ Պարոնը խնդրած արտօնութիւնը ձեռք բերէ, «Վանի Գութան» ամսագրի տպագրութիւն Կ. Պոլսէն կը փոխադրուի այս տեղ։

* *

Ամսոյս 11ին յատուկ պատգամաւոր մը Վ.Հ. Շահի կողմանէ Շերի խուլշիի պատուանշաններ բերաւ կուսակալ Վսեմ. Հասան փաշային, կարնոյ զինուորական հրամանատար Մուսա և տեղւոյս հրամանատար Մուսթաֆա փաշայներուն, և ուրիշ երկրպագական պատուանշաններ տեղւոյս վարչական և մանաւանդ զինուորական 6-7 պաշտօնեից տրուելու համար։ Հետեւեալ օրը Պարսկական հիւպատոսն յիշեալ պատուանշանները հանդիսաւոր կերպիւ կառավարութեան պաշտօնատուն տարաւ և Վսեմ. կուսակալին յանձնեց։ Վ.Հ. Շահն այսպէս ուզած է վարձատրել այն զինուորական և վարչական պաշտօնեայներն՝ որոնք գործօն դեր ունեցան Շէյխ Ուպէյտուլլահի վերջին ձերբակալութեան մէջ։

ՀՈՑՔ Ի ԲՐԴԱՍՏԱՆ

Խմբէրն էքսբրէս մարտ 13 թուով Սղերդէն գրուած հետեւեալ նամակն հրատարակած է իւր չարաթ աւուր թերթին մէջ։

Կ. Պոլսոյ իշխանութիւնք ընդարձակ առիթ ունեցած են տեղեկանալու թէ աւելի քան 40 տարիէ վեր Սղերդի Մութասարրըֆութեան բնակիչք՝ Ռաշքոնան անուամբ ծանօթ բուրդ ցեղերու ապստամբութեանց երեսէն մեծամեծ վտանգներու և իրենց ստացուածքները կորուսանելու ենթարկուած են։ Կառավարութիւնն՝ ատոնց վերջ տալու համար՝ քանիցս զինուորական և քաղաքային միջոցներ ձեռք առած է՝ առանց մեծ արդիւնքներ ձեռք բերուելու, և երբեմն ալ կառավարական իշխանութեան ազդեցութիւնը տկարացած է գաւառիս քուրդ ցեղերուն մէջ։

Սալիհ փաշա որ այժմ Սղերդի կառավարիչ է, Ռաշքոնան քրդայ սովորութիւններն և բնաւորութիւնները ճանչելու համար բաւական երկար ժամանակ այս քաղաքին մէջ բնակելէ յետոյ, նոր միջոց մը գըտաւ այդ ցեղին գլուխները ձերբակալելու համար, և առանց օգնութեան զինուորական զօրութեանց՝ յաջողեցաւ խորտակել անոնց զօրութիւնն, այսպէս ասպատակութեան երկիւղ ազատելով այս գաւառն, և մայրաքաղաքին իշխանութիւններն ալ համոզելով. որպէս զի 40ի չափն Եէմէն զրկուին իրրև դասալիք զօրք և քանի չափն ընտանեօք հանդերձ Ադրիանան Ցըրիզլիս աքսորուին։

Երկրին մատուցուած այս կարեւոր ծառայութեան համար եւ խոստագիտութիւն յայտնող ուղերձ մը մատուցուեցաւ կառավարչին։ Ուղերձը 65 երեւելի բնակչաց ստորագրութիւնը կը կրեր։ Ասասիկ անոր պարունակութիւնը. «Գիշեր ցորեկ ի խորոց սրտէ շնորհակալ ենք մեր կառավարչին. բընակիչք ասկէ առաջ խաղաղութիւն և հանդարտութիւն վայելած չէին զորս կը վայելեն այսօր և աւաղակախմբերու ասպատակութիւններէն վախնալու բան մը չունին։ Արդէն գաւառիս մէջ տրոց հասոյթը կըրկնապատկուած է Սալիհ փաշայի ըրած կարեւոր գործէն ի վեր։ 100էն աւելի ընտանիքներ իրենց տեղերը վերադարձած են, ուստից Ռաշքոնան քրդաց աւարառութիւնները վանած էին զանոնք, և այժմ զօրանոցին մէջ բնակեալ զօրքերը կ'երաշխաւորեն անոնց ապահովութեան։ Նոր զօրանոցն որ 4000 Օսմ. ոսկի պիտի արժէր կառավարութեան, ժողովրդեան նպաստիւք շինուեցաւ ի նշան երախտագիտութեան այն մեծ ծառայութեան, զոր Սալիհ փաշա մատոյց ժողովրդեան և ջախջախեց այդ քրդայ զօրութիւնը։ Կ'առաջարկենք որ Մէլիքան, Պէքիվան և Ռաշքոնան ցեղերու բնակած տեղերը մէկ գայմագամութիւն լինին և մէկ գայմագամի յանձնուի այդ գաւառակը կառավարելու գործն, որպէս զի սահմանագլխոց վրայ աւելի ապահովութիւն ձեռք բերուի»։

Մեր կուսակալութեան մէջ իգական սեռի ժողովրդեան մարդահամարը պատրաստելու համար Կ. Պոլսէն զրկուած հրամանը քաղաքիս մէջ ցոյցի մ'առիթ տուաւ։ Երկու հարիւրէն աւելի երիտասարդք, ըրեթէ ամենքն ալ իսլամ, բահի երկայն կոթերով զինեալ, երկուշաբթի օրը վաճառականոցները պըտտեցան, ստիպելով վաճառականներն որ իրենց վաճառատուները գոցեն կանանց մարդահամարին դէմ բողոքելու համար։ Յետոյ խմբովին կառավարութեան պաշտօնատունը գնացին սպառնալիքներ ընելով Բաղչի կուսակալ Ալի փաշայի դէմ, որ ձմրան եղանակը հոս կ'անցնէ։

Կառավարիչն՝ ամբոխը ցրուելու համար զօրք խնդրեց, բայց հրամանատարը քաղաքային իշխանութեանց կողմէ մազպաթա մը պահանջեց։ Սակայն անհնարին եղաւ մազպաթա մը տալ, որովհետեւ վարչական խորհրդոյ (իտարէ մէճլիսի) գլխաւոր անդամք քաղաքացի լինելով՝ խաժամուժ ամբոխէն կը վախնային կամ թէ համակրութիւն ունէին առ այն։ Բարեբաղդաբար խռովարարք կանխաւ միարանած չլինելով ցրուեցան։ Խաղաղասէր քաղաքացիք վերոյիշեալ մարդահամարի անօրէնութեան դէմ իրենց ժողովրդականութիւնն յայտնելու համար օրինաւոր միջոցներու դիմեցին, և առաջնեցին կառավարչին որ նորէն ի նկատ առնու զայն։ Այս դրօշը նկատողութեան առնուելու արժանի է, ըստ որում բնակչաց մէկ անհանգիստ վիճակը կը ցուցնէ և պէտք է չմոռնալ որ հակակրութիւն տարածուի անոնց մէջ։

Ամեն դիտող բնակչի համար անհնարին է չտեսնել թէ այս գաւառի ժողովրդեան ամեն դասուց մէջ հարստութիւնն ու ճարտարութիւնն հետզհետէ կը նուազին, ինչպէս նաեւ անհնարին է ջերմապէս չբաղձալ որ իշխանութիւնք միջոցներ ձեռք առնուն կասեցնելու համար այս անկման ընթացքն, որ բարենշան բան մը չէ երկրին ապագային համար։

Խմբէրն վերոյիշեալ նամակին առթիւ ինչ ինչ խորհրդածութիւններ կ'ընէ, զորս վաղուան թուով պիտի հրատարակենք։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՓՈՐԲ ԱՄԻՈՑ

(Մեր թղթակցէն)

Եւդոկիա, 20 մարտ.

Օրուան նորութիւնն միայն է, քաղաքի մեծ պղտոցային շինութիւնն. Վսեմ. կառավարիչը մեծ ջանքեր կընէ ի գլուխ տանել մի այսպիսի հսկայ գործ, որ մեծ դժուարութեան կը հանդիպի։ Առաջին անգամ իւր նստած տունը կտրել տուաւ Իէուքի փաշայ եւ ապա այլոց. կտրուած տուներն՝ որք մեծ վնասներ կը պատճառեն պարարտ եւ նիւթաւոր քաղաքներու, խիստ տխուր երեւոյթ մը կընծայեն անցորդի աչքին, եւ հրդեհի աւերակները կը յիշեցուցնեն. Ցանուցաւորք սակայն ոչինչ նըշաւ լքուն եւ յուսահատ կերպարան մը ցոյց կուտան։ Հաւաստուեցաւ ինձ թէ երէկ, երկրաչափ Գարգոյ էֆէնտի, որ թուի թէ այդ ասպարէզի մէջ քաւելու մեղքեր ունէր, մի քանի թուրք կիներէ ծեծուած՝ կամ չարաչար նախատուած է, նոցա պարտէզի ծառներն կտրել հրամայած լինելուն համար։ Սակայն Վսեմ. կառավարչի ներկայութիւնն հալածած է թուրք ամբոխներն։ Օրէ օր քօնտիւքթէօրներ կը հանին, վասն զի ասի դէպի Նիկսար ձգուող ճանապարհի գիծն ալ կսկսի շինուիլ։ Արդարեւ ժողովուրդն այս աշխատութեանց եւ զոհողութեանց տակ կը նեղուի, անվիճելի է այդ, սակայն քաղաքակրթութիւն եւ բարեկարգութիւն կը կարօտին ժողովրդական օժանդակութեան եւ անձնուիրութեան. ճշմարիտ սկզբունք մը, զոր հազարաւոր ապացոյցներով կը հաստատէ Եւրոպական աշխարհն։

Պէտք է ներկայէն եւ նէսն քիշ մ'աւելի անդին ձգել մեր աչքի տեսութիւն, եւ խպտա մոռնալ Ասիական այն նշանաբան՝ որ կ'ըսէ «Այս օրէն եւ ցինէն հեռի ջրհեղեղ յառնէ». վասն զի այն ազգեր եւ երկիրներ որ տառապեցան յանցելումն, երջանիկ են զարդիս, եւ այնք որ կը ճգնին յաւժմս, կը հասնին լաւագոյն Ապագայի. այս տեսութեամբք յորդոր կը կարդամ Հայրենակցաց՝ անտրտունջ համակերպիլ քաղաքակրթութեան պահանջից, եւ Վսեմ. կառավարչին եւ Մեծ. Երկրաչափին՝ անվհատ չարունակել այս հսկայ գործ։

* *

Երիտասարդն ու քաջարին Ս. Գէորգ (եկեղեցին), երկար փորձութիւններով փորձառու (*), հաւեց հուսկ ուրեմն իւր արծաթի սրբազան անօթներ եւ զարդեր եւ գնեց իւր մօտ մի պատուական պարէզ։ «Արծաթն հողի փոխել, որքան յոռի փոխանակութիւն, կազդակէ Մէսթէէ։ «Որքան լաւ ձեռնարկ, կը պատասխանեմ նմա, եւ կը հաստատեմ իմ տեսակէտ՝ մէջ բերելով մի փաստ, ում դէմ կարելի չէ առարկել։ 50 տարի առաջ եկեղեցին կուտայ մի ոսկերչի 16 օխայ ամենազուտ արծաթ եւ 160 ոսկի չինողէնց, եւ մի ջահ չինել կուտայ արծաթէ. այսօր, այդ ջահն, երբ կատարած մի ցօրէլեան շրջան՝ կիմնայ ոսկերչի բոլն, ոչ այլ ինչ կը թողու մեզ՝ բայց միայն 10 օխայ զուտ արծաթ. ահա արծաթի գերազանցութիւնն ու ապահովութիւնը հողի վերայ։

Տէր Խմբագրապետ, Դուք որ երեք տասնեակ տարիներէ աւելի ժամանակամիջոցի մէջ պաշտպան կեցաք եւ հրապարակեցիք Ձեր բազմարդիւն Մասիսով Ազգ. կենսական շահերն կրընաք չը յուզուիլ մի այսպիսի օրինակի առջեւ եւ մեծագոյն ուշադրութիւն հրաւիրելով այս հարցի վերայ, կոչում չընել ողջոյն Հայաստանի կրօնական հաստատութեանց, ի մասին անթիւ վտանգաց ենթակայ զարդեղէններն հոգի փոխարկելու։

* * *

Ազգ. Վարչութեան Քաղաքական ժողովը, կեդր. Վարչութեան Ուսումնական խորհրդոյ մի շրջաբերական պաշտօնագիրն եւ յայտնի ներքինակալ հարցարաններն ընդունելով, կարճ մի ջոցի մէջ, գրեց պատասխաններն եւ յղեց նոյն Պատ. խորհրդոյ։

Հարցարաններու մանրամասն պատասխանագրի մի օրինակ կը յղեմ ձեզ, կամիք ամբողջութիւնը կամիք բովանդակութիւնը հաճելով հրատարակել։

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Ե ԵԷՋ)

Հաշուի մէջ չը ձգելով երկու երեք դուրսէն եկած միաբանները, որոնք իրենց ուսումն ստացել են կամ արքունի ուսումնարաններում եւ կամ ուրիշ քաղաքներում, ներկայ երիտասարդ միաբանները, որոնք աւելի բազմաթիւ են քան թէ հները, դուրս են եկած վանքի ժառանգաւորաց ուսումնարանից։ Բայց թէ ո՞րպիսի ծայրագոյն անհոգացողութեան մէջ էր թողուած վանքի կողմից այդ ուսումնարանը՝ թէ անտնտական, թէ բարոյական եւ թէ մանաւանդ ուսումնական մասին, այդ կարող է վկայել ոչ միայն ամբողջ միաբանութիւնը, այլ եւ ամբողջ Վաղարշապատը։ Ճշմարանի բացուելուց յետոյ այդ անլաւ ուսումնարանը առժամանակ մի փակվել է; բայց յետոյ դարձեալ բացվել է, իսկ այժմ բոլորովին փակված է։ Եւ թէպէտ դա վերջին ժամանակները ունէր մօտ 30 մանր եւ մեծ աշակերտներ (մենթեր) եւ կրում էր «Ղեւոնդեան ճեմարան» չքեղ անունը, բայց դրա ուսուցիչների (բացառութիւնների մասին խօսք չը կայ) եւ ուսումնական պարագաների մասին մի հարցնէք...

Այսպէս ուրեմն ինկատ առնելով Էջմիածնի ժառանգաւորաց ուսումնարանի ողբալի վիճակը, միթէ կարելի՞ է ազիտութեան մէջ մեղադրել այն միաբաններին, որոնք դուրս են եկած այդ տեղից։ Եւ եթէ այնու ամենայնիւ դոցանից շատերը ունեն ուսումնասիրութեան փափաք, ի՞նչպէս կարող են նոքա բաւարարութիւն տալ դրան, երբ վանքը չէ տալիս դրանց ո՛չ ուսուցիչ, ո՛չ ուսումնական պարագաներ, ո՛չ ընթերցանութեան գրքեր եւայլն։ Իսկ նոքա այդ բոլորը ձեռք բերել իրենց փողով չեն կարող, ինչպէս վերը տեսանք միաբանների նիւթական կեանքի նկարագրութիւնից։ Ճշմարիտ է, մի քանի տարի սրանից առաջ չինել են տուած ձեռագիրների մատենադարանի կից մի փայտաշէն դահլիճ, իբր թէ միաբանների համար ընթերցարան, բայց դա, երեւի թէ, աւելի երեւեւկող հիւրերի աչքին թող փչելու նպատակով է եղած եւ մի երկու անձինքների քանակում մի քանի հարիւր մատենի գրքերով։ Այդ դահլիճը այժմ համարեա բոլորովին խափանված է եւ անպարմար մէջը պարապելու համար։ Վանքը չէ տալիս միաբաններին մինչեւ անգամ «Մշակ» եւ այլ ազգային հրատարակութիւններ, որոնք այժմ անհրաժեշտ պիտոյք են համարվում անգամ հասարակ գիւղացիների համար։ Այնու ամենայնիւ՝ ազքատ միաբանները, զրկելով իրենց թէից եւ այլ հարկաւոր բաներից, ընկերանում են երկու երեք հոգի եւ ստանում են ոմանք «Մշակ»», ոմանք «Մեղու» եւ այլն, եւ կարդում են միասին։ Այս ամենից յետոյ, ասացէք, խընդրեմ, միթէ արդարութիւն է նախատել եւ պախարակել միաբանները, ինչպէս սովորաբար շատերը անում են, թէ՝ գրանք չունեն համարեա ոչինչ գիտութիւն, շատ նուազ են կրօնագիտութեան մէջ եւ հազիւ թէ հինգ վեց հատ անձինք կան, որոնք գիտեն կանոնաւոր կերպով գրոց լեզուն, թէ նոքա հին կտակարանի եւ առաքելոց թղթերի հետ շատ սակաւ ծանօթ են, թէ եկեղեցական ժամակարգութեան, ծէսերի, արարողութիւնների, շարականների եւ աղօթքների հետ համարեա անծանօթ են, թէ՝ չունեն նրանք առանձին կրօնական զգացմունքներ եւ ջերմեռանդութիւն, մի խօսքով թէ՝ նոքա ազէտ են, խաւարամիտ են, անուսումնասէր են, եւ այն եւ այն։

Ահա Էջմիածնի միաբանութեան ներկայ (այսինքն վերջին տարիների, մինչեւ ներկայ թուականը) վիճակի եւ դրութեան մեր տեսած ճիշդ պատկերը, որը բերինք այն մտքով, որպէս զի ցոյց տանք միաբանութեան կեանքի հանգամանքների մասին թերի դաղափար ունեցող ընթերցողին թէ՝ միաբանները նիւթական եւ մտաւոր զարգացման եւ բարոյական ազդեցութեան կողմից արդարեւ զանվում են չատ անմիխիթար եւ անբաւարար դրութեան մէջ, թէ այդ իսկ դրութեան մէջ պէտք է որոնել այն պատճառներից մէկը, որ կաշառառութիւն, սիմոնականութիւն, զրկանք եւ այլ զեղծումներ կան Էջմիածնում եւ թէ միաբանների կեանքի հանգամանքների բարւոքումն եւ այլապէս գաւառները անհրաժեշտ հարկաւոր է, եւ ժամանակ է ոչ միայն այն պատճառով որ այդ պահանջում է նոյն իսկ մարդասիրութիւնը, այլ եւ այն պատճառով որ դրանով գուցէ կարելի լինի, եթէ ոչ բոլորովին, գոնեա մասամբ, առաջն առնել այն գանգատ տեսակ զեղծումներին եւ չարիքներին, որոնք վերջին ժամանակները բազմանում են։ Բայց ո՞վ էր խօսողը։

ԹԵՐԹՈՆ ՄԱՍԻՍԻ

(14)

ԱՂՊԷՐ ՏԷՂԻՆ

—o—

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

—=—

3

տարբերութեանը կը զարնուէի։ Դուք իմ մայրս էք, և կրնամ համբել ձեր համբոյրները տանելին տարիէ ի վեր։

Արտեմիս ա՛ինչափ քաղցրութեամբ, ա՛ինչափ գորովալիր ձայնով կը խօսէր, որ Բաթիէրինի սիրտն յուզեցաւ։ Շարժում մ'ըրաւ դէպ առ դուսարն, որ կարծեց թէ կրցաւ կակղացնել ապառաժն, և իւր եռանդուն ու ազնուախոհ բնութեան խանդովն աւելցուց.

— Կ'ապաչեմ ձեզ, մայրի՛կ, թող տուէք որ միտքս բացատրեմ ձեզ։ Այնպիսի բաներ պիտի ըսեմ ձեզ, որ թերեւս շատ համարձակ համարուին աղջկան մը համար, բայց անժխտելի է որ երկուքս ալ տարօրինակ կացութեան մը մէջ ենք։ Շատ մտածեցի նշանուած օրէս ի վեր. դուք կ'ատէք զիս՝ անշուշտ դառն յիշատակներ ձեզ յիշեցնելուս պատճառաւ։ Հայրս, որոյ ես տեսայ երբէք, թերեւս ծանրապէս վշտաձեզ, և դուք՝ անոր դէմ ունեցած ատելութիւնս չեմ ըրած։ Կ'ապաչեմ, մայրիկս, չէ այս կարծիքս, եթէ ճիշդ է դուս, մի՛ ոխք ինձ դէմ, և մի՛ անիծէք զիս՝ մուսնութենէն ծնած լինելու դժբաղդութեանս։

Արտեմիս ա՛ինչափ ազնիւ ձայնով կը խօսէր, ինչպէս որ մայր մը պարտի սիրել իւր զաւակն։ Ես ձեզ խստութեամբ մեծցուցած եմ, չեմ ուրանար զայս. բայց ես միշտ այնպէս խորհած եմ թէ տղայքն իրենց ընտանեաց մէջ պահելն աղէկ չէ։ Դուք ազով վարուց կանոնաւորութիւն մ'ստացաք, հաստատուն կրթութիւն մը, զոր չպիտի կրնայիք ունենալ՝ եթէ քովս պահէի ձեզ։ Ուստի բնաւ ձեզ մեղադրելու բան մը չունիմ, բայց միայն թէ փափաքածիս չափ կրօնասէր չէք։ Վերապատուելի հայր Պրէմոն, որոյ վրայ բարձր համարում մ'ունիմ, ինչպէս գիտէք, անցեալ օր կը գիտեր թէ դուք առաջնորդ չունիք բնաւ։ Այս բանը չպիտի ըսէի ձեզ՝ եթէ չտեսնէի այն վստահութիւն զոր կը ցուցնէք ինձ և որ շատ կը շարժէ սիրտս։ Հաւատացէք ինձ, սիրելի՛ աղջիկս, թէ ես ոչ հրաման կուտամ ձեզ և ոչ իսկ խրատ, վասն զի գիտեմ որ պէտք չէ երբէք ծանրանալ այլոց խղճին վրայ։ Իմ ըրածս պարզ դիտողութիւն մ'է, զոր պարտական չէք ի նըկատ առնուլ, եթէ չյարմարի ձեզ։

Այս եղաւ ահա մօրը բոլոր պատասխանը։ Այն գորովագին խանդաղատանաց, որք խեղճ աղջիկն այդ կնոջ ոտքը խոնարհեցուցած էին, մայրը կը պատասխանէր՝ անոր վարուց կանոնաւորութիւն ու կրթութիւնը գովելով, և ջերմակրօն չլինիլը քննադատելով։ Մարմարիոնը չէր կակղանար անոր խոնարհ դգուանքով։ Սառոյցը չէր հալեր անոր ջերմ աղերսանաց առջեւ։ Արտեմիս ոտքի վրայ ելաւ՝ սրբելով իւր արտասուաց կայլակներն որք իւր տժգոյն այտերն ի վար կը սահէին։

— Շնորհակալ եմ ձեր դիտողութիւններէն, մա՛յր իմ. պիտի ջանամ օգուտ քաղել անոնցմէ, մրմնջեց մեկնելով։

— Ո՛չ, ո՛չ, կեցի՛ր տակաւին, Արտե՛մ, ըսաւ Տիկին Մորէր, բան մը պիտի հարցնեմ ձեզ։

Աղջիկը սրտակեղ զարմանքով մ'իւր մօր նայեցաւ։ Իւր ըսած այն խօսքերէն, մօրը տուած այն պատասխաններէն յետոյ՝ տակաւին ի՞նչ խօսք կրնային ունենալ միմեանց հետ։ Արդեօք սրտին մէջ կրած վէրքն էր, արիւնալից վէրք, զոր Բաթիէրին նորէն կը բանար։ Բայց Արտեմիս երբէք այնչափ գեղեցիկ երեւցած չէր։ Տիկին Մորէր նախանձելով կը դիտէր անոր մաքուր դէմքն, աքանչելի աչերն, արձանատիպ իրանը, ծաղկափթիթ մանկամարդութիւնը։ Ինքն ալ ունեցած էր գեղեցկութեան այդ դանձերն, և ինչ որ ինք յաւիտենապէս կորուսած էր իրեն համար, իւր աղջկան վրայ, իւր հակառակորդին վրայ կը դանէր։ Նախանձը սրտէն խածաւ զինք։

— Ձեր ամուսնութեան վրայ է հարցնելիքս, շարունակեց Տիկին Մորէր։ Երբոր Պ. Թանտրէ ձեզ ամուսնութեան խնդրեց, ես ազատ թողուցի ձեզ։ կը սիրէ՞ք մարքիզը։

— Ո՛չ։

— Ուրեմն ինչո՞ւ կը հաճիք ամուսնանալ անոր հետ։ Ձեմ հասկնար։

Արտեմիս տխուր նայուածք մը ձգեց իւր մօր վրայ։

— Վասն զի չուտով դուրս ելնել կ'ուզեմ այս տունէն, ուր օտարական մ'եմ ես։ Առաջին դէմն ելնողին հետ կ'ամուսնանամ, որպէս զի աւելի շուտ մեկնիմ ասոնց։ Եւ շատ բնական է այս, որովհետեւ դուք չէք սիրեր զիս և երբէք չուզեցիք որ ես ալ ձեզ սիրեմ։

Եւ դլխովն ակնածարար ողջունելով իւր մայրը, դուրս ելաւ։ Երբոր հեռացաւ, յաղթական ժպիտ մը փայլեցաւ Բաթիէրինի շրթանց վրայ։

— Ձսիրեր եղեր դա՞ն, մրմռաց։

Սակայն Արտեմիս իւր սենեակը դնացած էր։ Ա՜հ, ամեն ժամանակէ աւելի կ'ուզեր այս ամուսնութիւն, որ իւր ազատութիւնը պիտի լինէր։ կը դողար տակաւին իւր մայրն ա՛յն ատելեան անողոք դատելուն վրայ, չկրնալ թափանցելուն վրայ մինչեւ այն սիրտ՝ որ խստիւ փակեալ կը մնար իւր դէմ։ Առաջին անգամ իւր դլխին մէջ կը դարձուներ ու կը դարձուներ այդ

(Շարունակելի)

(*) Եւդոկիացի ամէն Հայ դեռ կը յիշէ ասկէց հաղիւ երկու տարի առաջ պատահած այն զողութիւնը՝ որ 100 ոսկւոյ դումար մը խլեց տարաւ Ս. Գէորգի դանձարանէն։

La publicité de l'etranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karakeuy Déirmen Han

Թ. ՆԱԶԱՐԵԱՆԻ

ՀԱԻԱՔԱԾՈՑՔ

Յ'ԸՆՏԻՐ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՑ

Ի ՊԷՏՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

Յորում պարունակին հանդերձ ծանօթութեամբք ազգի ազգի ընտրելագոյն հատուածք

Ի նախնի եւ յարդի հեղինակաց կամ թարգմանչաց արձակ եւ չափաւ.

Հատոր Ա. — Բ.

Սոյն դասագիրքն որ բազմարդիւն հեղինակին՝ Թ. Նազարեանի՝ ընդարձակ աշխատասիրութիւններէն մին է եւ մեծ ընդունելութիւն գտած, այնպէս կը կարծուէր թէ սպառած է. բայց եւ այնպէս նուազ թուով օրինակք կը գտնուին Զատմագիրքը փողոց թիւ 20 գրատունը, ի գին 15 ղրշ.

ԽՄԲԱԳԻՐ–ՅՆՈՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒՍԻՒՃԵԱՆ

ԻԼԱՆ

Դիւրամիտ ելպիսէ անպարկեշտան վերիլուպ սէնամ թապուրլարէն մարիմէթիլէ քիւլի եէվմ իմալ օլնմադան պուլնան ելպիսէ վէ սարիէսէն փաղլա դալուր սա պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումի մզպտարլէրի պէքլէյէմէմէք իւզրէ հէր նէվ զամանի վէ մեքանթիպ վէ խատէսէ վէ նէֆէլաթ վէ սարիէ ելպիսէլէրի իլէ ուշ կէօմէք վէ սարի չամաչուրէն իսայամիէսի սէվգիի միւնապասայա գէնլէրիզ վէ նիսանի բումինէն մնընմը գիւնիւնէ գասար պէհէր կէնտ մէնապասայէրինին իճրասը մուգարրէր պուլընուշ օրմաղլէ եշեամ մէզքիւրէյի օլ վէճհէյլէ ալիքմէյէ թալիպ օլանլարընն մադամը ճէլիլ սէբաքէրի լէվազիմանի ուսումիկ սարիէսինէ կէլմէյէրի.

29 մարտ 99.

Նիզամիյէ չարիր անպարը իշուն մանֆուզ նիզամնէսի վէճհի իլէ միւպայաս լունճագ օլան 15,000 զբէյի ճէտիտ մինաէրիք գուրու օթրն չէրայիթի մուգարրէրէսի վէճհ իլէ պէհէր զբէյէի ճէպիտ սիմ մէճիտիյէ 19 զրուշա օլարագ 17 փարայա թալիպի էօնտէսինտէ օլուպ իշպու նիսանը բումինէն 11ինճի փազար իրթէսի կիւնի գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն, վէ 12ինճի սալը կիւնի թէքարրիւր իտէն ֆիյանինտան 0/0 3 թէնզիլի գապուլ զբէյնաճաղընտան իթայա թալիպ օլանարըն լէվազիմաթ ուսումիյէ սայրէսինէ կէլմէյէրի.

2 Նիսան 1299

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէլիայէ Ե Բոլիէ գէջ-կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը.

Ո-ղղակի Ե արագ ուղեւորութիւն

Տրապիզոն, Պաթում եւ Փոթի երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է ՀԱՄԷՆ որ Ապրիլ 11ին Մարսիլիայէն եւ 18ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի.

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. ԺԷՍԷՖ, որ ապրիլ 11ին հոս կ'սպասուի եւ նոյն օրն երեկուան ժամ 4ին վերստին պիտի մեկնի.

Նաւագիջեր, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԼՈՐԱՆ ԲԼՊՈՒԼ
Մոմհանէ փողոց, թիւ 114

ՔԷՑ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ է կը բռնէ ի դէպ Լոնտոնի Ե Աբէ-Եվան նաւահանգիստ, Սէ- Ժոզ- Ե Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլորշեաւահանգիստները.

Սէուրս շոգենաւը, նաւապետ Թիլմաուլի, Քարտիֆէն եւ Սէլանիկէն եկաւ մեր նաւահանգիստը.

Օրէս շոգենաւը, նաւապետ Ֆրէտերիքսըն, Լոնտոնէն մեկնեցաւ մարտ 22ին, Ալեքսանդրիա հանդիպելով Կ. Պոլիս գալու համար, այսօր վաղը հոս կ'սպասուի, եւ անմիջապէս Սեւաստոպոլ եւ Թայղան պիտի երթայ.

Մէյֆլոյ շոգենաւը, նաւապետ Մորիմ, Լոնտոնէն մեկնեցաւ նախորդ ամսոյ 31ին, Մալդա եւ Զմիւռնիա հանդիպելով Կ. Պոլիս գալու համար, հոս կը հասնի դէպ ի 20 ներկայ ամսոյ, եւ Դանուբ պիտի երթայ.

Ճօլֆ Տօռա, շոգենաւը, նաւապետ Հիւկս, Լոնտոնէն մեկնեցաւ ամսոյս 7ին Մալդա, Սէլանիկ եւ Կ. Պոլիս գալու համար, ուր կը հասնի դէպի 25 ներկայ ամսոյ, եւ բեռը պարպելէն յետոյ Պաթում, Բոզի եւ Թայղան պիտի երթայ ուղղակի.

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կառնուն հետեւեալ շոգենաւք.

Քէլէնէլ շոգենաւը, նաւապետ Ճոնս, Կ. Պոլիս եւ Դանուբ երթալու համար.

Թէոոս շոգենաւը, նաւապետ Մազոն, Կ. Պոլիս եւ Օտէսա երթալու համար.

Ասոնց պիտի հետեւի Ավէռ շոգենաւը, նաւապետ Ուէսդրոդ, Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Թայղան երթալու համար.

Լոնտոն երթալիք շոգենաւ.

Սեսթոս շոգենաւը, նաւապետ Թիլմաուլի, ուղղակի Լոնտոն պիտի երթայ դէպ ի 21 ներկայ ամսոյ.

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՔԷՑ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ
Գործակալ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ է կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլ Ե Մէնչեսթրոնի ժամ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մարմարա	3,000
Աղլա	3,000	Մորէտոս	2,500
Ալիքէ	3,000	Նանրի	2,500
Պոդնիա	4,600	Բալանիա	5,000
Պարավիա	3,800	Բարիա	3,200
Պալեր	2,500	Բալտիք	3,000
Պրէմիէլ Քոլին	1,200	Սէրվիա	7,800
Սեֆալանիա	5,000	Սիրիա	4,600
Քարթալանիա	4,700	Սարայա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տիբերիա	2,500	Սիպան	3,000
Կալիա	4,000	Թուրքիա	3,000
Քէսար	2,500	Թրինիդատ	2,500
Մարմարա	3,000		

Բալտիք շոգենաւը, նաւապետ Քիդիր, Լիվերբուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, եւ ի ժամուն հոն պիտի վերադառնայ.

Սառրագրեալ արտօնութիւն ունի ճանրորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով.

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա.

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆ

Լիվերբուլ Ե Մէնչեսթրոնի ԺՔԼ- բանող ըստ-

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանբոս	4,200	Ուլբրէ	3,000
Ֆրոս	4,000	Նէբրիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրա	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Իվա	2,600
Թեպէ	3,250	Ադրանդրէ	1,700
Մակոլա	3,250	Լոդրս	800
Նէրա	3,250	Օլինա	800
Մարէոթիս	3,250	Սէնէլ	750

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանրորդներու համար.

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՕԼ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար

Մէյտանլըզ սօզադ, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՅԻ Է. ՄԱԼԹԱՍ
թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան,
Վոյվոտա փողոց, Ղալաթա.

Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվերբուլ.

Գործակալներնէ՝

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիլսոն եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Բալվերթ
Զիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ֆ. Ուիլսոն եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ֆ. Բէզրոբուլոյ

ՅՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլ Ե Աբէ-Եվան ԺՔԼ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալբերտ	2,500	Ֆլավիան	3,700
Ալեքսանդրա	2,500	Ֆլորիդան	3,700
Անտիոքիա	2,500	Ֆլավիան	3,700
Աբերեան	2,500	Իսպերիա	5,500
Աբրամ	3,700	Իսլէրիա	5,500
Պավարիա	6,000	Իսպրիա	5,500
Պոլարիա	6,000	Լիսպան	2,200
Քասթրիան	800	Լիկոբիա	2,500
Սայրենիա	2,000	Լիսպոն	800
Տորս	700	Օքսրիս	700
Էմիրեան	3,700	Բերսան	3,800
Ֆոլիան	3,700	Վալենսիա	6,800
Ֆլորիան	3,700	Վիրջինիա	6,800

Ֆավնիա շոգենաւը, նաւապետ Հօրն, Լիվերբուլէն մայրաքաղաքս կ'սպասուի ամսոյս 13ին.

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալ հեղուկէ գաս ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով.

Ո-ղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ

ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
թիւ 34, 35, 36, ԵԷՆի
Միլլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներնէ՝

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Զիպրայդար, Պ. Պ. Քարվիր Եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վասման եւ ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկօրտաղոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ եւ ընկ.

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէնչեսթրոնի Ե Օրէսայի ԺՔԼ- կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Արաբա	2,500	Ռոմբրս
Արիսթոն	2,500	Բրուիքշանք
Լատենիա	2,500	Ուիլքս
Մասիդոնիա	3,500	Մարշ
Բոսֆէրա	2,800	Ֆոթերգիլլ

Այս շոգենաւք կին ֆամբոդներ ալ ունին.

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար.

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց.

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԻՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻԹ ԷՆԴ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
Լոնդրայի Ե Էդինբուրկի ապահովագրական ընկերութիւն Անէք Լէյ.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	500,000
Պահեստի դրամ հերդեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,218,495–1,718,495
1881ին զուտ հասոյթը	1,024,460

Սառրագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։ Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բրեռներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պօլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ,
Մէյնչեսթրեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Սառրագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիոյ Քոմիսիոն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն առաջիս Քոմիսիոն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն առաջիս Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեանց և Ցնօրէն ամեն գործառնութեանց

ԳԱՌՆԻԿ Ճ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ — ՀՕՀՆ ԲԱՌԻ.

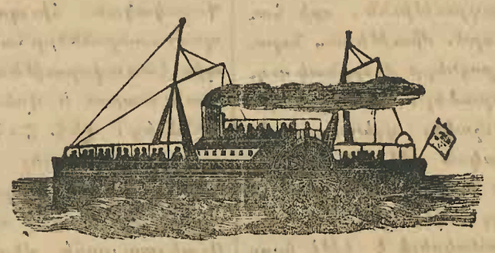

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՃՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵԻԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1883 ՄԱՐՏ 27 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ԱՊՐԻԼ 16

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻԶՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժ. Ե. Բոսպոսի Եղբ.

12 Եէնիմահալլէն Մէզարպուրնու, Պէյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիք. (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)

12 35 Եէնիքէյ. Սթէնեա. Էմիրկ. Պոյաճըքէյ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Նավուտագիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)

1 Ր. և Ա. Գավագ. Եէնիմահալլէ. Մէզարպ. Պէյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)

1 50 Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պոյաճ. Ր.Հիսար. Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)

2 30 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք (Արնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)

4 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէյիւքտ. Թարապիա. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. Սրնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.

6 15 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէյիւքտ. Թարապ. Պէյքօղ, Բաչապ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանը. Ա. եւ Ր. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Զէնկ. Պէյլեր. Օրթաք Գուզկ. Պէշիկ. Իսկ.

8 15 Ա. և Ր. Գավագ Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէյիւքտ. Թարապ. Պէյքօղ Եէնիք. Էմիրկ. Պոյաճըք. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրուշ. Օրթաք Պէշիկթ. (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա)

10 Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկթ.

Աւուրան գիշեր

11 45 Պէպէք, Արնավուտաք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.

12 15 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ.

12 45 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ.

1 15 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ Գապաթաշ.

2 Արնավուտաք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ.

2 45 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ.

3 30 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ.

4 15 Արնավ. Գուրուշ. Օրթաք. Պէշիքթ.

10 35 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ.

11 15 Արնավ. ուղղակի կամուրջ.

Աւուան գիշեր

11 45 Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթ.

12 15 Պէյքօղ, Բաչապ. Ր. Փ. մահկալէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլի (Գանտիլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի).

12 30 Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.

1 45 Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ Գուզկ. Գապաթաշ.

2 Պէյիւքտ. Թարապ. Պէյքօղ, Բաչապ. Գանը. Ա. Հիսար, Գանտ. (Գանտիլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)

3 Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.

4 Պէյքօղ. Բաչապ. Ր. Փ. մահ. Գանը. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիկթաշ.

8 45 Պէյիւքտ. Պէյքօղ, Բաչապ. Գանը. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Զէնկ Պէյլ. Գուզկ. Իսկիւտար.
(Ուրբաթ օրերը Ր. փաշա մահ.)

10 25 Վանիքէյէ ուղղակի կամուրջ.

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական Եղբ.

1 45 Գապաթաշ, Իսկ. Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Սրնվ. Գանտ. Ա. եւ Ր. Հիսար, Գանը. Էմիրկ. Եէնիք. Բաչապ. Պէյքօղ Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ.

2 Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրուշ. Արնավ. Ր.Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ.

3 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուշ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար Պոյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Պէյքօղ, Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ. Գավագլար.

6 45 Իսկիւտար, Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ. Գանտ Ր. Հիսար, Գանը. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ.

8 30 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտէրէ, Մէզարպ. Եէնիմահ.

9 15 Պէշիքթ. Օրթաք. Գուրուշ. Պէպէք. Ր. Հիսար. Պոյաճ. Միրկէն. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ.

10 30 Ր. Հիսար, Պոյաճ. Էմիրկ. Սթէն, Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ.

11 10 Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ.

11 25 Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք.

Աւուան գիշեր

12 40 Ուղղակի Պէպէք

1 30 » Արնավ.

2 » Պէպէք.

2 45 Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք.

3 45 Ուղղակի Արնավ.

9 50 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, (Վոսփորի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)

10 25 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Գուր. Արնավ.

11 5 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք (Եէնիքէյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)

11 40 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուշ. Արնավ. Պէպէք.

12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուշ. Արնավ.

Աւուան գիշեր

12 45 Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանը. Եէնիք.

1 15 Ուղղակի Գանտիլի

2 30 » »

2 30 Իսկ. Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանը. Բաչապ. Պէյքօղ. (Ուրբաթ օրերը Ր. Փ. Մահ.)

3 40 Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. (Գավաքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)

10 15 Օրթաք Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանը. Բաչապ. Պէյքօղ Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավագ.

10 50 Իսկ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. (Պէյքօղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի).

11 10 Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլճա Ր. փ. մահ. Բաչապ. Պէյքօղ.

11 40 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԳՈՐՍԱ

Ղալաթիա 4 ապրիլ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, զրկ.	110,38 առ
Փարիզ 3 » Ֆր.	22,82 առ
	Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Գանձ. գրամագլուխ (դ. կ.)	13, 9
տարեկան	13,10
[illegible]	13,11
Եգիպտ. միացեալ բաց. ոսկի	84,25
	Անգլ. լիր
Սանգէլի ֆէնդրալ 6 0/0	5, 3
» Օսմանի	4, 0
Ն. Գրաբոյ Գանքէն	3,12
Գրէկի ֆէնդրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	7,
Ֆրանս. 1865 (Մուրճան) 6 0/0 Ֆր.	77
» 1865 » 6 0/0	74,
» 1869 (Բիլնար) 6 0/0	64,50
» 1872 (Պոն սիւ Ֆրէզոբ)	23,
» 1875 (Բիլնար) 6 0/0	59,
Ռուսէրի երկաթուղի	57,
Լուրքուա (գ. կ.)	178,
Փրուսիայ Օսմ. լիր	337,
Թղթադրամ »	935
Էֆվալէյսիոն	35
Էկսար	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգղիական ոսկի	110 5
Գաղղիական »	87 35
Բոլ	90 8
Դրեսմից	51 25
Գուլդեն Ֆուղթ (գարիք)	910
» արծաթ (նոր)	90 25
Միկիաթի ոսկերակութիւն	108 10
Վենցոց	103 25
Չինգոց	103 20
Մէքսիկք	101 30

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐՍԱ

Լոնտրա 14 ապրիլ

Անգղ. Գանձ.	102 11/16
Օսմ. »	11 7/8
Փոխ. 1865	14 3/4
» 1869	12 3/4
» 1871	75 1/4
» 1872	24 1/4
» 1875	11 3/4
» 1877	87 3/8
Գանք Օսմանի	20 1/4
Թուս. փոխ. 75ի	87 5/8
Եգիպտ. միացեալ	76
» արտօնաւոր	98 3/8
Ցայրա Սանիէ	77 1/8
Փոխ. Ռուֆիկ	97 12
Ֆոնկագիր Ֆարիզի վրայ	25,45

Փարիզ 14 ապրիլ

Գաղղ. Գանձ. 3 0/0	115·10,
» » 3 0/0	79,35,
Օսմ. Գանձ.	12,17
Փոխ. 1865 Ֆր.	77
» 1869	65
» 1875	39
Օսմ. Երկաթուղի	37 75
Գանք Օսմանի	762 50
Գրէկի Լիսանէ	560,
Թուս. փոխ. 3 0/0 (1877)	92,3/8
» » Ամսեկան	—
Իտալ. Գանձ.	91,
Եգիպտ. միացեալ	336·25
Ֆոնկագիր Լոնտ. վրայ	25,24

Վիէննա 13 ապրիլ

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,75
Ռուսէրի երկաթուղի	27,20

ԿԷՍ ՕՐ 5,16